

de eenzijdige en foutieve verlenging van de garanties. Daaruit volgt dat ook de hoofdelijke borg niet gehouden is(1824).

TITEL IX

INPANDGEVING(1825)

1022. ZAKELIJK CONTRACT: GEVOLGEN. — Op 5 december 1993 kent de toenmalige Generale Bank aan de B.V.B.A. Sohedia Motor, waarvan de heer Collignon zaakvoerder is, een krediet van 300.000 frank toe, aan te wenden door voorschotten in rekening. De heer Collignon stelt als zekerheid kasbons en sicavs ter beschikking van de bank die deze titels onder een afzonderlijk waarborgdossier opneemt. De bank zegt het krediet op en legt een verzoekschrift neer tot verzilvering van de tot zekerheid gegeven titels. De heer Collignon houdt de rechter voor dat hij middels een schrijven dat dateerde van vóór de opzegging van de kredieten, het contract van inpandgeving reeds verbroken had. De Rechtbank van koophandel te Brussel stelt vast dat de heer Collignon niet de mogelijkheid had om eenzijdig het contract van inpandgeving te verbreken. De inpandgeving is immers een zakelijk recht, reden waarom men bij pand spreekt van een zakelijke zekerheid. Het zakelijk recht is een recht dat iemand rechtstreeks op de zaak bezit. De totstandkoming van een zakelijk recht veronderstelt een daad van vervreemding waardoor de eigendom van de zaak of een gedeelte van die eigendom

(1824) Brussel 21 november 1997, *T.B.H.* 1998, 850, noot. J. BUYLE en M. DELIERNEUX. In de kritische voetnoot vindt het oordeel van het Hof dat de bank zelf de gevolgen dient te dragen van de (eenzijdige) verlenging van de duur van de garanties geen genade bij de auteurs. Volgens hen is het oorzakelijk verband tussen fout en schade desbetreffend niet aangetoond. Al evenmin kan het oordeel van het Hof dat de garant die eenzijdig de duur van de garantie verlengt en die gehouden is te betalen, geen terugbetaling kan bekomen van de opdrachtgever, door de beugel. Voor zover de bank heeft betaald en er blijkt dat de begunstigde inderdaad over een vordering ten aanzien van de opdrachtgever beschikt, houdt dit voor deze laatste een verrijking zonder oorzaak in, wat een verhaal van de bank op deze laatste verantwoordt.

(1825) Enkel het gemeenrechtelijke burgerlijk pand wordt in dit overzicht behandeld. De lezer wordt inzake *handelspand* verwezen naar: P. DE VROEDE, Y. MERCHERS en I. DEMUYNCK, „Overzicht van rechtspraak: algemeen handelsrecht, handelspraktijken en consumentenbescherming (1992-1997)”, *T.P.R.* 1999, p. 166, nrs. 39-40 en M. GREGOIRE, „Les sûretés réelles et les privilèges (1975-1998): le gage”, *Bank. Fin.* 1998, p. 447-458, nrs. 1-22. In de onderzochte periode vonden wij volgende uitspraken terug: [Bergen 5 april 1995](#), *Act. dr.* 1996, 110, *P&B* 1996, 100, noot, *Rev. rég. dr.* 1995, 464 en *T. Vred.* 1996, 100; [Antwerpen 23 september 1996](#), *R.W.* 1996-97, 1234; [Antwerpen 16 december 1996](#), *R.W.* 1996-97, 1202, noot; [Rb. Turnhout 21 mei 1997](#), *R.W.* 1997-98, 411, noot E. DIRIX; [Kh. Tongeren 20 september 1994](#), *R.W.* 1994-95, 785; [Kh. Turnhout 7 februari 1995](#), *R.W.* 1994-95, 1337, noot E. DIRIX; [Kh. Brussel 25 september 1996](#), *D.A.O.R.* 1997, 77 en *J.L.M.B.* 1997, 161; [Kh. Gent 4 december 1997](#), *T.G.R.* 1998, 65; [Kh. Antwerpen 26 februari 1998](#), *R.W.* 1998-99, 1150; Voorz. Kh. Tongeren 3 februari 1994, *T.R.V.* 1995-96, 512, noot; Voorz. Kh. Tongeren 7 februari 1994, *T.R.V.* 1995-96, 513, noot I. PEETERS. Voor de *inpandgeving van de handelszaak* wordt verwezen naar: P. DE VROEDE, Y. MERCHERS en I. DEMUYNCK, o.c., *T.P.R.* 1999, p. 158-166, nrs. 24-38; G. DE PESTEL, „Pand op de handelszaak (Wet van 25 oktober 1919) Overzicht rechtspraak (1993-1998)”, *T.B.H.* 2001, 383-391 en M. GREGOIRE, o.c., *Bank. Fin.* 1998, p. 458-469, nrs. 23-33.

werd overgedragen. De persoon die een zakelijk recht verkrijgt op een zaak, verkrijgt als het ware een gedeelte van zijn eigendom (*démembrement de la propriété*). Hij oefent zijn recht rechtstreeks op de zaak uit en niet langer op de persoon die hem het recht heeft toevertrouwd. Diegene die een dergelijk recht aan een derde heeft verleend, kan hem niet meer van dit recht onthefpen. Hij kan ook niet meer beschikken over de zaak dan in de staat waarin die zich bevindt. Eenmaal gevestigd is het zakelijk recht onttrokken aan de eenzijdige wil van diegene die het vestigt. Hij kan zich niet mengen in de ontstane relatie tussen de schuldeiser en het in pand gegeven goed teneinde daaraan een einde te stellen, nu hij aan deze relatie vreemd geworden is. De mogelijkheid om aan een contract door eenzijdige verbreking een einde te stellen, bestaat niet bij contracten die een zakelijk recht vestigen, naar het oordeel van de Rechtbank. Bovendien is de mogelijkheid van eenzijdige verbreking slechts van toepassing bij overeenkomsten met opeenvolgende prestaties en het contract van inpandgeving is een aflopend contract(1826). Als randbemerking willen we opmerken dat de mogelijkheid tot herroeping of opzegging steeds contractueel kan bedongen worden.

1023. GEEN EIGENDOMSOVERDRACHT TOT GEVOLG. — In de onderzochte periode moest de Beslagrechter te Leuven de eiser eraan herinneren dat de inpandgeving geen eigendomsoverdracht aan de schuldeiser tot gevolg heeft. De Beslagrechter moest zich meer bepaald uitspreken over het geval waarin in het kader van een uitvoerend roerend beslag, de eiser in revindicatie deed gelden dat de in beslag genomen goederen hem door de beslagene in pand waren gegeven bij geregistreerde overeenkomst van 3 juli 1985, tot zekerheid van een door hem toegestane lening ten bedrage van 300.000 frank. De revindicant argumenteerde dat vermits deze lening niet voldaan werd, de goederen als zijn eigendom mochten beschouwd worden. De Beslagrechter veegt deze stelling resoluut van tafel. Afgezien van de vraag of de pandovereenkomst aan de realiteit beantwoordt, stelt de Beslagrechter vast dat de overeenkomst van inpandgeving geen eigendomsoverdracht aan de schuldeiser tot gevolg heeft. De schuldeiser kan zich enkel bij voorrecht en voorrang boven de andere schuldeisers uit de in pand gegeven zaak doen betalen. Artikel 2078 B.W. bepaalt uitdrukkelijk dat de schuldeiser niet kan gemachtigd worden zich het pand zonder meer toe te eigenen of erover te beschikken zonder inachtneming van de in hetzelfde artikel bepaalde vormen. Tot aan zijn eventuele uitwinning blijft de schuldenaar dan ook eigenaar van het pand(1827).

(1826) [Kh. Brussel 25 september 1996](#), *D.A.O.R.* 1997, 77 en *J.L.M.B.* 1997, 161. Hoewel het betreffende vonnis een handelspand betreft, stippen wij dit toch kort aan gelet op de interessante beschouwingen over de inpandgeving als zakelijk contract.

(1827) [Beslagr. Leuven 13 december 1994](#), *Bull. Bel.* 1996, 2290.

1024. BUITENBEZITSTELLING. — In dezelfde beschikking heeft de Beslagrechter te Leuven weinig moeite om met toepassing van artikel 2076 B.W. vast te stellen dat de revindicant zich niet op het voorrecht van pandhoudende schuldeiser kan beroepen, vermits er geen buitenbezitstelling van de schuldenaar - beslagene tot stand kwam(1828)(1829).

1025. BETALING VAN EEN GELDSOM TEN TITEL VAN HUURWAARBORG. KWALIFICATIE. — Ingevolge een huurovereenkomst betaalde de appellant de huurwaarborg in speciën in handen van de verhuurders, in plaats van de in het huurcontract voorziene bankgarantie te laten stellen. De appellant vocht voor de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel het vonnis *a quo* aan onder meer waar dit de betaling van speciën als een contract van bewaargeving kwalificeerde. De Rechtbank van eerste aanleg stelt dat nu het handelt om een som geld betaald tot garantie van de naleving van de verbintenissen door de huurder, het om een pand handelt(1830).

1026. INPANDGEVING *VERSUS* FIDUCIAIRE EIGENDOMSOVERDRACHT. — Voor de Rechtbank van koophandel te Charleroi werd gevorderd te bevelen dat de Algemene Vergadering van de N.V. Management Business Immobilier diende gehouden te worden. De tegenvordering betrof het bevel om overgedragen aandelen van deze vennootschap terug over te dragen. De Rechtbank kreeg hierbij de gelegenheid zich uit te spreken over het verschil tussen het pand en de fiduciaire eigendomsoverdracht. De feiten waren de volgende: op 1 februari 1993 verbindt de N.V. Management Business Immobilier zich er toe om aan mevrouw Roncoletta twee percelen grond in één lot te verkopen en dit aan de prijs van 1.865.000 frank. De verkoopspbelofte vermeldt dat Mevrouw Roncoletta een voorschot van 2.035.000 frank heeft betaald en dat het saldo betaalbaar is bij het verlijden van de akte. Hetzelfde document vermeldt onder de titulatuur „bijzondere voorwaarden” dat de

(1828) [Beslagr. Leuven 13 december 1994](#), *Bull. Bel.* 1996, 2290.

(1829) De Beslagrechter kent de tegenvordering tot betaling van een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding toe, en dit niet alleen gelet op de aard van de gevoerde argumentatie door de eiser in revindicatie (deze hield voor dat hij wegens de niet-terugbetaling van de lening eigenaar was geworden van de in pand gegeven goederen), doch ook om reden dat de eiser zijn vordering niet verder benaastigt, waaruit de Beslagrechter dan ook afleidt dat het duidelijk is dat het verzet enkel werd ingesteld om de uitvoeringsprocedure te verhinderen of te vertragen.

(1830) [Rb. Nijvel 15 november 1994](#), *T.B.B.R.* 1995, 336. In een noot die verscheen onder Kh. Hasselt 30 april 1996 (*T.B.H.* 1998, 680), weidt W. Derijcke eveneens uit over de kwalificatie van de betaling van een geldsom ten titel van waarborgsom. De auteur kwalificeert dit als een oneigenlijke inpandgeving. Het bestaan van een waarborgsom in handen van de verhuurder stemt niet helemaal overeen met een pand, vermits geld een vervangbare zaak uitmaakt. De schuldeiser verkrijgt hier geen recht van bezit over het in pand gegeven geld, maar wordt er eigenaar van. In tegenstelling tot wat zelfs bij een eigenlijke inpandgeving gebeurt, zal de pandhoudende schuldeiser bij het einde van de overeenkomst niet precies moeten teruggeven wat hij had ontvangen, doch zal hij gewoon tot terugbetaling van hetzelfde bedrag moeten overgaan, met dien verstande dat er een schuldvergelijking zal plaatsvinden tussen de terugbetalingsplicht van de waarborgsom en de schuldvordering van de pandhoudende schuldeiser.

vennootschap op de datum van ondertekening ervan alle aandelen aan toonder van de vennootschap aan mevrouw Roncoletta had gegeven, en deze laatste zich onherroepelijk engageert om deze aandelen niet over te dragen. Er wordt bepaald dat de aandelen teruggegeven dienen te worden bij het verlijden van de authentieke akte. Op 28 juli 1994 stelt mevrouw Roncoletta de vennootschap in gebreke de notariële akte te laten verlijden, waarna zij geen enkele interesse voor de verwerving van de betreffende percelen meer zou vertoond hebben en de vennootschap zou belast hebben te zorgen voor hun verkoop. Aldus worden de twee percelen effectief doorverkocht op 13 december 1994, en de verkoopprijs groot 900.000 frank wordt aan mevrouw Roncoletta gestort als gedeeltelijke terugbetaling van haar schuldvordering op de vennootschap. Nu zij zich als enige aandeelhouder van de vennootschap beschouwt en zij blijkbaar geen terugbetaling van het saldo van haar schuldvordering bekommt, dagvaardt mevrouw Roncoletta de vennootschap en haar bestuurders om de bijeenroeping van een Algemene Vergadering te horen bevelen, dit onder verbeurte van een dwangsom. Bij wijze van tegeneis vorderen enkele van de bestuurders de teruggave van de aandelen. Mevrouw Roncoletta houdt in rechte voor dat de afgifte van de aandelen door de vennootschap een overdracht van eigendom in haar voordeel is geweest. Aldus zouden partijen gebruik gemaakt hebben van een zeer actueel in de praktijk ontwikkelende zekerheidsvorm, namelijk de „eigendom tot zekerheid”. Aldus, verdedigt mevrouw, mocht zij alle rechten verbonden aan het eigendomsrecht van de aandelen, meer bepaald de mogelijkheid om de bestuurders te verplichten een Algemene Vergadering bijeen te roepen, uitoefenen. De verwerende partijen houden voor dat de afgifte van de aandelen een inpandgeving is. De Rechtbank stelt vast dat de rechtsleer in toepassing van het regime van de wilsautonomie tot de geldigheid van een contract van fiduciaire eigendomsoverdracht besluit, voor zover daarmee noch direct noch indirect afbreuk wordt gedaan aan een regel van dwingend recht of van openbare orde, en indien de voorziene beperkingen niet onverenigbaar zijn met de aard zelf van het eigendomsrecht. Zowel de Franse als de Belgische rechtspraak lijken evenwel volgens de Rechtbank vijandig te staan ten opzichte van de fiduciaire vervreemding van roerende lichamelijke goederen, in overweging nemende dat deze een voorrecht zonder tekst invoert of dergelijk contract herkwalificeert in een contract van inpandgeving, daar waar deze rechtspraak evenwel de fiduciaire eigendomsoverdracht van onlichamelijke goederen zou aanvaarden. De totstandkoming tussen partijen van een contract van inpandgeving is aan geen enkele bijzondere vorm onderworpen. Overeenkomstig art. 2076 B.W. ontstaat het pandcontract door de afgifte van de zaak in handen van de schuldeiser. De Rechtbank overweegt dat de betreffende clause in het contract spreekt van het feit dat de aandelen aan toonder werden „afgegeven” en geenszins van het feit dat deze zouden zijn „overgedragen” of nog, in eigendom zouden zijn overgedragen. De Rechtbank komt dan ook tot het besluit dat gelet op de bewoordingen zelf van de overeenkomst, de gestelde

zekerheid geen fiduciaire overeenkomst uitmaakt doch wel een loutere inpandgeving(1831).

1027. INPANDGEVING VAN VERVANGBARE ZAKEN: GEVOLGEN. — Ingevolge een huurovereenkomst betaalde de appellant de huurwaarborg in speciën in handen van de verhuurders in plaats van de in het huurcontract voorziene bankgarantie te laten stellen. De appellant vocht voor de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel het vonnis *a quo* aan onder meer waar dit de betaling van speciën als een contract van bewaargeving kwalificeerde. De Rechtbank stelt dat nu het handelt om een som geld betaald tot garantie van de naleving van de verbintenissen door de huurder, het een pand betreft. De vervangbaarheid van het voorwerp van het pand geeft aan dit laatste een bijzondere aard die, behoudens andersluidende uitdrukkelijke overeenkomst, de toepassing van art. 2078 B.W. uitsluit, in zoverre dit wetsartikel de pandhoudende schuldeiser in principe verbiedt over het pand te beschikken. De appellant verwijt dan ook ten onrechte aan de verhuurders dat zij de door de huurder betaalde fondsen met hun eigen liquiditeiten hebben vermengd in plaats van de waarborg in een geldkoffer te deponeren waar deze duidelijk identificeerbaar zou zijn(1832). Zoals de Rechtbank terecht opwerpt blijft de pandhoudende schuldeiser, ongeacht het gebruik van de fondsen, gehouden tot de teruggaveverbintenis, doch in het geval van het inpandgeven van *vervangbare* zaken, tot zaken van dezelfde soort, hetzij van een gelijkwaardige som(1833).

1028. ART. 2080 B.W. TOEGEPAST(1834). — De huurder had een huurwaarborg gesteld door betaling van een som geld in handen van de verhuurders. Voor de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel deed de huurder gelden dat het voorkwam om de waarborgsom te actualiseren door middel van indexatie, en dit op het ogenblik van zijn teruggave of van zijn aanwending voor de betaling van de gegarandeerde schuld en dit om reden dat het pand een *accessorium* van de huur is ter uitvoering waarvan de onderhouds- en teruggaveverplichting van de huurder een waarde vertegenwoordigt, die in de loop

(1831) [Kh. Charleroi 31 januari 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 1584. Voor een recente studie van de contractuele aspecten van het aandelenpand, dat zowel een burgerlijk als een handelskarakter kan hebben, zie: S. BEYAERT, „Contractuele aspecten van pand op aandelen” in *Onderneming en effecten*, B. TILLEMANS en B. DU LAING (eds.), Brugge, Die Keure, 2001, 383-423. Voor een goederenrechtelijke analyse van het aandelenpand als zekerheid, leze men: I. PEETERS en C. VAN DER VORST, „Pand en andere zekerheden op aandelen in diverse verschijningsvormen. Een goederenrechtelijke analyse” in *Onderneming en effecten*, 2001, 425-461.

(1832) [Rb. Nijvel 15 november 1994](#), *T.B.B.R.* 1995, 336.

(1833) Zie eveneens: E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Deurne, Kluwer, 1992, p. 188, nr. 378.

(1834) Dit wetsartikel luidt: „De schuldeiser is, volgens de regels gesteld in de titel Contracten of verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen, aansprakelijk voor het verlies of de beschadiging van het pand, die het gevolg zijn van zijn nalatigheid. Van zijn kant moet de schuldenaar de schuldeiser alle nuttige en noodzakelijke uitgaven vergoeden, die de laatstgenoemde tot behoud van het pand gedaan heeft”.

der tijd evolueert. De Rechtbank weerlegt het argument door erop te wijzen dat de huurder aldus negeert dat zijn eigen schuldvordering in tegenstelling tot die van de verhuurder geen waarde-schuldvordering is (begrepen als de verbintenis waarvan het voorwerp een prestatie uitmaakt die initieel niet geldelijk van oorsprong is en die maar achteraf in geld zal gewaardeerd worden, in de vorm van een eventuele schadevergoeding), maar wel in tegendeel een schuldvordering van een geldsom die onderworpen is aan het principe van het monetair nominalisme zoals gehuldigd in art. 1895 B.W. Daaruit volgt dan ook dat nu de appellant zich niet heeft voorzien van een bijzondere overeenkomst betreffende de gevolgen van de monetaire erosie, hij daarvan het risico draagt in toepassing van gezegd wetsartikel, dat overigens geenszins van openbare orde is, zodat geen enkele nalatigheid in de zin van art. 2080 B.W. kan ten laste gelegd worden van de verhuurders die zich, *a fortiori* derhalve niet onrechtmatig verrijkt hebben(1835).

1029. ART. 2081 B.W.: TOEPASSINGSGBIED. — In hetzelfde vonnis diende de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel partijen erop te wijzen dat art. 2081 B.W. enkel van toepassing is op de inpandgeving van een schuldvordering(1836). De appellant, die een geldsom had betaald aan de verhuurders ten titel van huurwaarborg, verweet volgens de Rechtbank ten onrechte aan de verhuurders dat zij de door de huurder betaalde fondsen met hun eigen liquiditeiten hadden vermengd in plaats van de waarborg in een geldkoffer te deponeren waar hij duidelijk identificeerbaar zou zijn, zodat de door de huurder gemaakte afleiding dat dergelijk gebruik van de fondsen voor de pandhoudende schuldeiser de verbintenis in het leven heeft geroepen om interesten te betalen op de in pand gegeven som niet opgaat. Bij gebreke aan een uitdrukkelijke overeenkomst desbetreffend, zijn geen interesten verschuldigd, nu art. 2081 B.W. slechts intresten voorziet voor zover een schuldvordering in pand wordt gegeven die zelf interest opbrengt(1837).

(1835) [Rb. Nijvel 15 november 1994](#), *T.B.B.R.* 1995, 336. Wij verwijzen de lezer nog naar een recent cassatiearrest dat verscheen op het ogenblik van de redactie van deze bijdrage, waarin wordt bevestigd dat wanneer een geldsom het voorwerp van een inpandgeving uitmaakt, de pandhouder, die weliswaar gehouden is als een goed huisvader over de in pand gegeven som te waken, niet de verplichting heeft om de som te plaatsen met opbrengst van intresten ([Cass. 11 mei 2000](#), *J.T.* 2001, 633).

(1836) De tekst zelf van gezegd wetsartikel is nochtans duidelijk: „Indien *een schuldvordering* is in pand gegeven, en die schuldvordering intrest opbrengt, verrekent de schuldeiser deze intrest met die welke hem mocht zijn verschuldigd. Indien de schuld, tot zekerheid waarvan *een schuldvordering* is in pand gegeven, zelf geen intrest opbrengt, geschiedt de toerekening op het kapitaal van de schuld”.

(1837) [Rb. Nijvel 15 november 1994](#), *T.B.B.R.* 1995, 336.